

תאריך חתימה: 26.6.25

בבית המשפט המחוזי (מרכז)
בלוד

ת"צ: _____

1. אורן טייך

דוא"ל: arieladv@hotmail.dm

2. שלי טייטלבוים

3. צלול - עמותה לאיכות הסביבה, ע"ר מס' 0-035094-58

מרח' אבא הילל סילבר 16 רמת גן דוא"ל office@zalul.org.il, טל: 03-5762666
 שלושתם באמצעות ב"כ עוה"ד גלי עציון ר"מ /או אריאל אלסנר
 ר"מ בתובת למשלוח דואר: ת"ד 534 כפר ויתקין, 4020000
 טל': _____

דוא"ל: arieladv@hotmail.com

(להלן: "המבקשים/ות" ו/או "התובעים/ות")

- נ ג ד -

1. הנמל אריזות ושיווק 1984 בע"מ ח.פ. מס': 51-104356-4

רח' שדרות הרכס 35 ד' מודיעין-רעות, 7178402

טל': 08-9199200 פקס: 08-9240277 דוא"ל: online@nammal.co.il

2. ר.שמאי יבוא ושיווק בע"מ, ח.פ. 51-421259-6

רחוב סלע, אזור תעשייה הר טוב ב' בית שמש

טלפון 02-642-9452 פקס 02-534-6532, דוא"ל: office@rshamay.co.il

3. אינטרסאן (1996) בע"מ ח.פ. 51-225438-4

רח' האגוז 10 אזה"ת חבל מודיעין-שוהם

טל: 03-9310202 דוא"ל: service@intersun.co.il

4. אדום יבוא מזון בע"מ ח.פ. מס': 51-596094-6

האקליפטוס 1 רמת ישי, 3009503

טל': 074-7640016 דוא"ל: info@adom-group.com

5. ווינפאק סחר בע"מ ח.פ. 51-394114-6

ברקת 4 פתח תקווה

טלפון: 03-6818655 פקס: 03-6818272 דוא"ל: info@winpac.co.il

6. ח. כהן יבוא שיווק ולוגיסטיקה בע"מ ח.פ. מס': 51-670798-1

מרח' בעלי המלאכה 8 ו/או האורגים 223 נתיבות ת"ד 5168

טל: 08-9950991 דוא"ל: shave@hcohen.co.il

7. מקס סטוק בע"מ ח.פ. 51-361896-7

אזה"ת דרומי קיסריה רח' השיטה 16, 3088900

טל: 073-7695176 פקס: 04-8241792 דוא"ל: ifat@maxstock.co.il

8. **סופר פארם (ישראל) בע"מ ח.פ.מס': 1-075355-51**
מרח' אריה שנקר 16 הרצליה פיתוח, 4672516 דוא"ל: contactus@super-pharm.co.il

9. **פעמית תבניכל שיווק בע"מ ח.פ.מס': 0-1749780-51**
מרח' גרניט 12 אזה"ת הרטוב ב' בית שמש, 9905221
טלפון: 02-9927755 פקס: 04-8424060
דוא"ל: PeamitOnline@peamit.co.il; nael.bs@tavnicol.co.il

(להלן: "המשיבות" ו/או "הנתבעות")

בקשה לאישור תובענה ייצוגית **(לפי חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו 2006)**

סוג ונושא התביעה: תובענה ייצוגית לפי פרט 1 ופרט 6 לתוספת השניה לחוק תובענות ייצוגיות.

רשימת סעדים: צו עשה, כספי.

סכום התביעה האישית: המבקש מס' 1: 20,100 ₪ המבקשת מס' 2: 7,300 ₪.

סכום התביעה של הקבוצה המיוצגת: מוערך, בשלב זה, בסך העולה על 2,500,000 ₪.

סכום האגרה: 6,182 ₪ לפי סעיף 11ב לתוספת השנייה לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007.

הליכים קודמים או דומים: לא קיים הליך נוסף אשר המבקשים הם צד לו בעל מסכת עובדתית דומה.

הזמנה לדיון:

הואיל ואורן טייך, שלי טייטלבראם, ועמותת צלול עמותה לאיכות הסביבה (ע"ר) הגישו כתב תביעה זה נגד/כס, אתה/ם מוזמן/ים להגיש כתב תשובה בתוך 90 ימים מיום שהומצאה לך/ם הזמנה זו, ובתביעה שעניינה רשלנות רפואית בתוך מאה ועשרים ימים מיום שהומצאה לך הזמנה כאמור, ולגבי דיון במסלול מהיר – בתוך ארבעים וחמישה ימים מיום שהומצאה לך הזמנה כאמור.

לתשומת לבך/כס, אם לא תגישו/ כתב הגנה אזי לפי תקנה 130 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, תהיה לתובע הזכות לקבל פסק דין שלא בפניך/כס.

(חלק ב')

"גישתנו לטבע היא הכאתו לצורך הכניעתו. אם נסגל עצמנו לכוך לכת זה ונתייחס אליו בהערכה

ולא בספקנות וברודנות יעמוד לנו סיכוי טוב יותר לקיים את חיינו." (א.ב. וייט)

(מתוך הספר "האביב הדומם" מאת רייצ'ל קרסון – 1962)

א. פתח דבר

התביעה והבקשה דנא עוסקות בתופעה ההופכת להיות נפוצה יותר ויותר בעולם הצרכנות ומוכרת בשם התירקקות¹. המודעות הגוברת להשפעות הסביבתיות המתלוות לצריכה של מוצרים ושירותים הביאה בשנים האחרונות לגידול בביקוש של צרכנים למוצרים ולשירותים בעלי השפעה פחותה על הסביבה. השינוי בקרב הצרכנים הביא לשינוי גם בקרב היצרנים המנסים להתאים את עצמם לרצונות לקוחותיהם.

¹ (Greenwashing) הוא מונח המתאר שיווק מטעה של מוצרים או שירותים כדידותיים לסביבה, כאשר בפועל הם אינם כאלה או שההשפעה הסביבתית החיובית שלהם מוגזמת באופן משמעותי. חברות מסחריות שונות לרבות יצרנים ו/או משווקים רבים מנצלים את הביקוש הגובר לצרכנות ירוקה כדי להטעות צרכנים ולהגדיל את המכירות שלהן. הכל מבלי לבצע שינויים מהותיים בתהליכי הייצור או במוצרים עצמם. מדובר בתופעה מזיקה בראש ובראשונה לסביבה, מכיוון שהיא מעכבת מעבר אמיתי לכלכלה בת קיימא. בנוסף, התירקקות פוגעת בחברות שאכן פועלות באופן סביבתי אחראי, מכיוון שהוא יוצר עיוות בשוק ומקשה על הצרכנים להבחין בין מוצרים ירוקים אמיתיים למוצרים "ירוקי שיווק" בלבד. כפועל יוצא מהתירקקות הצרכנים מוטעים ואף משלמים מחירים גבוהים יותר עבור מוצרים שאינם ירוקים כפי שנטען.

במקרה דנא עסקינן במשיבות גדולות ומוכרות מאד בתחומן ובעלות נתחי שוק גדולים ביותר בישראל, אשר מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות כלים חד פעמים "מתכלים", כהגדרתם להלן, הנמכרים למיליוני צרכנים. המשיבות מציגות את אותם הכלים במצגים מטעים "כמתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" ו/או "אקולוגיים" ו/או "שיש להשליכם לקומפוסט" וכיו"ב. בפועל מדובר בכלים אשר אינם ולא יכולים להתכלות בזרמי הפסולת הסטנדרטים הקיימים כיום בישראל, ואף גרוע מכך, בין השאר בעת הטמנתם, גורמים לנזק סביבתי גדול יותר מכלים חד פעמיים רגילים (שאינם מתיימרים להיות מתכלים ו/או ידידותיים לסביבה) ושהם בעצמם פוגעים בסביבה גם כן.

למעלה מן הצורך נזכיר כי כלים חד פעמיים בכלל, הופכים אחרי שימוש אחד לפסולת הגורמת נזק של ממש לסביבה ופגיעה בבריאות האדם ובעלי החיים. הפסולת נערמת במטמנות, מייקרת עלויות ניקוי ופינוי של אשפה ומזהמת את המרחב הציבורי, הים והשטחים הפתוחים. פסולת פלסטיק חד פעמית היא 46% מכלל הפסולת הנמצאת בשטחי ציבור פתוחים. פסולת זו מורכבת מ-15% אריזות, 16% כלי אוכל חד פעמיים, 5% מכלי משקה ו-10% פקקים.

בכתב טענות זה:

- ✓ "חוק תובענות ייצוגיות" ו/או "החוק" - חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006
- ✓ "התקנות", "תקנות תובענות ייצוגיות" - תקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע - 2010
- ✓ "חוו"ד המומחית" - חוו"ד המומחית גב' חגית אולנובסקי **להלן בנספח 3**
- ✓ "כלים חד פעמיים מתכלים" - כלים כגון, אך לא רק, צלחות, קערות, קעריות, כוסות, סכו"ם, מגשים, מגשיות וכיו"ב העשויים מחומרים כגון, אך לא רק, קנה סוכר, עלי דקל, נבט חיטה, תירס וכיו"ב שמפורסמים ו/או נמכרים ו/או משווקים ו/או ממותגים במצגי שווא ככלים, אך לא רק, "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" ו/או "שניתן להשליכם לקומפוסט", ו/או "אקולוגיים" וכיו"ב.

ב. הסעדים המבוקשים:

1. בית המשפט יתבקש בבקשה דנא:

- 1.1 לאשר את התובענה המצורפת לבקשה כתובענה ייצוגית מכוח סמכותו הקבועה בחוק תובענות ייצוגיות.
- 1.2 להגדיר, לפי סעיף 10(א) לחוק תובענות ייצוגיות את הקבוצות בשמן מוגשת בקשה זו, ו/או תת קבוצה אחרת בהתאם לשק"ד בימ"ש הנכבד כדלקמן (להלן: "הקבוצה"):

- קבוצה מס' 1 - כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים "מתכלים" של המשיבה מס' 1, בהסתמך על מצגי השווא וההטעיה שלה, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.
- תת קבוצה של קבוצה מס' 1 שהיא כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים מתכלים של המשיבה מס' 1 שאלמלא מצגי השווא וההטעיה שלה לא היו קונים כלים חד פעמיים כלל, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.
- קבוצה מס' 2 - כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים "מתכלים" של המשיבה מס' 2, בהסתמך על מצגי השווא וההטעיה שלה, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.

תת קבוצה של קבוצה מס' 8 שהיא כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים מתכלים של המשיבה מס' 8 שאלמלא מצגי השווא וההטעיה שלה לא היו קונים כלים חד פעמיים כלל, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.

- קבוצה מס' 9 - כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים "מתכלים" של המשיבה מס' 9, בהסתמך על מצגי השווא וההטעיה שלה, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.
- תת קבוצה של קבוצה מס' 9 שהיא כל הצרכנים אשר רכשו ו/או ירכשו כלים חד פעמיים מתכלים של המשיבה מס' 9 שאלמלא מצגי השווא וההטעיה שלה לא היו קונים כלים חד פעמיים כלל, 7 שנים עובר ליום הגשת תביעה זו ועד למתן פסד דין בתביעה דנא.

- 1.3 לאשר את המבקשים שבכותרת כ"מבקשים ייצוגיים" ואת באי כוחם כבאי כוח ייצוגיים, הכל כמשמעותם בחוק תובענות ייצוגיות.
- 1.4 לקבוע כי המשיבות פעלו בניגוד ו/או הפרו את הוראות חוק הגנת הצרכן חוק המכר ויתר החוקים שיובאו להלן בפרק העילות המשפטיות, וכן ומבלי לגרוע בניגוד לחוקי הסביבה המפורטים בבקשה ובכלל.
- 1.5 לאשר את כל העילות והסעדים המפורטים בבקשה זו להלן בהתאם ועל פי סעיף 14 (א)(3) לחוק תובענות ייצוגיות.
- 1.6 להורות למשיבות לחדול ולהסיר כל כיתוב מטעה ו/או כל עיצוב ו/או כל איור ו/או כל סמל ו/או כל פרסום מטעה המצוי על גבי הכלים החד פעמיים "המתכלים" ו/או אריזותיהם ו/או עטיפותיהם, המשווקות ו/או מיובאות ו/או מיוצרות ו/או נמכרות על ידן. ובכלל זה פרסומים ו/או הצהרות בכל הפלטפורמות לרבות באונליין ו/או עיצובים ו/או איורים ו/או כיתובים ו/או סמלים המציגים אותם ככלים חד פעמיים "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" ו/או "מתאימים לקומפוסט" ו/או "ניתנים להשלכה לפח" ו/או לכל פח אחר, ו/או כל מידע ו/או אמירה ו/או ניסוח מטעים אחרים בקשר עם יכולת ההתכלות ו/או ידידותם לסביבה.
- 1.7 להורות למשיבות לפרסם הודעה כללית לציבור, לרבות על גבי אריזות מוצריהן, בה יוסברו תכונות מוצריהן, ובכלל זה, שהכלים החד פעמיים אינם מתכלים ו/או מתכלים בתנאים מסוימים בלבד, שכמעט ואינם מתקיימים בישראל ו/או בזרמי האשפה השונים בישראל. על הפרסום ו/או הכיתוב על גבי האריזות להיות בולט וברור.
- 1.8 להורות למשיבות לפצות את חברי הקבוצה בגין הנזקים הממוניים והבלתי ממוניים שנגרמו להם ולסביבה כמפורט בבקשה.
- 1.9 לחייב את המשיבות להשיב לחברי הקבוצה את שווי ההתעשרות והרווחים שצמחו להן שלא כדין כתוצאה מהמצגים המטעים, אשר היקפם המלא יתברר במהלך בירור התובענה.
- 1.10 ככל שבית המשפט יהיה סבור כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו אפשרי ו/או אינו מעשי בנסיבות העניין, לעשות שימוש בסמכותו על פי סעיף 20 (ג) לחוק תובענות ייצוגיות, ולהורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות העניין.
- 1.11 לחייב את המשיבות בתשלום גמול המבקשים/ות בסך **שלא יפחת מ- 5%** מגובה הפיצוי שייפסק לקבוצה המיוצגת ו/או, בשיעור שביהמ"ש הנכבד ימצא אותו כראוי ונכון בנסיבות העניין, וכן את מלוא הוצאותיהן, לרבות בהוצאות חו"ד המומחית וכן כל הוצאה נוספת, אשר טרחו בהגשת התובענה דנא.

1.12 וכן ומבלי לגרוע לפסוק את שכ"ט באי כוחם בסך **שלא ייפחת - 25%** בהתאם להוראות והשיקולים שבסעיפים 22 ו-23 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 ולתקנות החוק, ובשקלול נסיבות המקרה, בין השאר לאור היקף, התובענה הייצוגית, מידת חשיבותה הציבורית, התועלת שהביאה לחברי הקבוצה; מורכבות ההליך וכיו"ב, ובהתאם לעקרונות המנחים בע"א 2046/10 בענין רייכרט וכן בכל פסיקה רלוונטית נוספת ובכלל.

1.13 להורות, כי ההחלטה בבקשה זו תפורסם בשני עיתונים יומיים, וליתן הוראות נוספות, כפי שימצא בית המשפט הנכבד לנכון בדבר אופן הפרסום כאמור, ולקבוע כי המשיבים יישאו בהוצאות הפרסום באופן מלא.

1.14 לחייב את המשיבות בהוצאות ושכר טרחת עו"ד בתוספת מע"מ כחוק בגין בקשה זו.

1.15 ליתן כל סעד אחר בהתאם לשקול דעתו של בימ"ש הנכבד.

ג. הצדדים:

2. המבקשים:

המבקש מס' 1 - מתגורר עם משפחתו בכפר יונה והוא נוהג לארח בביתו בני משפחה וחברים לעיתים קרובות ומקפיד מזה שנים לקנות כלים חד פעמים "מתכלים" למטרות אירוח.

המבקשת מס' 2 - מתגוררת עם משפחתה בתל אביב ובמשך שנים רבות עוסקת ומעורבת בתחום הגנת הסביבה אקטיבית, תחבורה ציבורית וקידום השמירה על הסביבה בישראל.

המבקשת 3 - צלול - עמותה לאיכות הסביבה (ע"ר), נוסדה ב-1999 במטרה להגן על הים, המים והנחלים בישראל, לחתור לים צלול ולנחלים והיא עמותה בעלת מומחיות ארוכת שנים בהגנה על הסביבה. כיום נחשבת המבקשת כשומרת הסף של הים ושל הנחלים בישראל והיא פועלת בין היתר להפסקת זיהום הים, החופים, הנחלים והסביבה בכלל לרבות זיהום בפסולת, פסולת פלסטיק כלים חד פעמים ועידוד הציבור בהפחתת צריכה וכו'. לצלול גם מעמד סטטוטורי בחוקי סביבה שונים כגון חוק מניעת מפגעים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992, חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984, חוק חומרים המסוכנים, תשנ"ג-1993 ועוד.

3. המשיבות

המשיבות כולן הן חברות שהתאגדו כדין בישראל, וכולן מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות כלים חד פעמים "מתכלים", הנחזים להיות "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" וכיו"ב ברשתות שיווק ומרכולים שונים ברחבי הארץ, בסניפיהן, ואף באונליין, ובכרישה ישירה.

המשיבה 1 - הנמל היא מהחברות הגדולות והמובילות בישראל בתחום האריזות ומוצרי מזון וצריכה.

המשיבה 2 - ר. שמאי נוסדה בשנת 1998, כמפורט באתרה, ומהמובילות בתחומה מתמחה, בין השאר, ביצור, יבוא ושיווק מוצרים חד פעמיים לאירוח והגשה.

המשיבה 3 - אינטרסאן מייבאת ומשווקת מוצרי צריכה למשקי בית ומוסדות ציבוריים למעלה מ-30 שנים.

המשיבה 4 - היא חלק מקבוצת אדום המהווה את אחת היבואניות הגדולות ביותר בארץ בתחום המזון על פי אתרה.

המשיבה 5 - ווינפאק סחר הינה חברה מובילה בישראל לייבוא, סחר ומכירה של מזון ומוצרים חד פעמיים. והיא אחת היבואניות למותג הפרטי של המשיבה מס' 7.

המשיבה 6 - ת. כהן עוסקת בשיווק והפצה של כ-3500 פריטים בקטגוריות שונות בין השאר, מוצרים חד פעמיים.

המשיבה 7 - מקס סטוק הינה חברה הנסחרת בבורסה לניירות ערך בישראל והיא אחת מרשת קמעונות הדיסקאונט הגדולה בישראל, החברה מייבאת ומוכרת בחנויות הרשת מוצרים מקטגוריות שונות בהן עולם הבית, כלים חד פעמיים, מוצרי מסיבות וכלי אחסון. חלק ממוצריה מיובאים ע"י המשיבה 5 וחלק ע"י המשיבה 7 עצמה.

המשיבה 8 – היא מרשתות הפארם הגדולות והידועות ביותר בישראל, מוכרת בסניפיה ברחבי הארץ בין היתר גם כלים חד פעמיים "מתכלים" תחת המותג הפרטי שלה הנקרא "SUNDAY". המשיבה 9 – היא מרשתות המוצרים החד פעמיים הגדולה ביותר בישראל ובפריסה של 17 סניפים בישראל כמפורט באתר.

ד. תמצית העובדות הנחוצות לביסוס עילת התביעה:

4. עניינה של בקשה זו והתביעה בתמצית, הוא בהטעיה של המשיבות את ציבור הצרכנים שלהן, והציבור בכלל, בהציגן את הכלים החד פעמיים "המתכלים" שהן מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות ו/או מייצרות לצרכנים ברשתות השיווק והמרכולים כ"מתכלים" ו/או כ"ידידותיים לסביבה" ו/או באמירות דומות אחרות היוצרות מצגים כאילו מדובר בכלים חד פעמיים, אך ידידותיים לסביבה. זאת בכדי להגדיל מכירות של הכלים הנ"ל תחת מצגי השווא כאמור. כל זאת בשעה שמדובר במוצרים שאינם מתכלים בתנאים הקיימים בישראל ו/או בזרמי האשפה בישראל.
5. התנהלות זו של המשיבות גורמת להטעיה צרכנית רחבה, ובעקבות כך גם הגדלת היקף השימוש המזיק בכלים החד פעמיים "המתכלים", תוך גרימת מפגעים, זיהומים, וסיכונים סביבתיים לכלל אזרחי המדינה, בקרקע, במקורות מים, ובאוויר.
6. מצגים מטעים אלה, המתיימרים להציג מוצר מסוים כמתכלה ו/או ידידותי לסביבה, בעוד שבפועל הוא איננו כזה, הם תופעה שהפכה נפוצה הן בארץ והן בעולם. תופעה שהיא למעשה ניסיון ציני להתגבר על המודעות הגוברת של הצרכנים והציבור בכללותו לחשיבות ההגנה על הסביבה, בדרך של מצגים מטעים בדבר מוצרים ירוקים כביכול, תופעה זו מוכרת כ"התיירקקות" – "Greenwash"

לעניין זה ר' למשל את דברי השר להגנת הסביבה דאז מר עמיר פרץ, בפתיח ל"מדריך להצהרות סביבתיות מהימנות, מניעת התיירקקות - Greenwash" שפירסם המשרד להגנת הסביבה בחודש פברואר 2014 (ראה ה"ש מס' 44 לחו"ד המומחית):

"במהלך השנים האחרונות אנו עדים לתופעה הולכת וגוברת של יצרנים אשר משווקים את מוצריהם כ"ירוקים" או כ"ידידותיים לסביבה". היום אפשר כבר לומר בוודאות כי יצרנים ומשווקים הפנימו היטב את היתרונות הרבים הגלומים בפנייה לקהל יעד בעל מודעות סביבתית, שאף נכון לעתים לשלם יותר בעבור מוצר הנחשב "ירוק".

סקירה קצרה של מצב הדברים בישראל מעידה כי השוק "הירוק" מתנהל כ"שטח הפקר", וכי תופעת ההתיירקקות [Greenwash] נפוצה ביותר. יצרנים רבים מבליטים יתרונות סביבתיים חלקיים תוך הסתרת חסרונות בולטים אחרים מהצרכן ומשווקים לציבור מוצרים ושירותים המתוארים באופן מוקצן או עמום כ"ידידותיים לסביבה" מבלי שניתן להוכיח זאת, ובפועל הם מבלבלים את הציבור."

במקרה דנא, בו מוצגים ע"י המשיבות כלים חד פעמיים "מתכלים" שונים ורבים, ככאלה שהם ידידותיים לסביבה הוא מקרה קלאסי של תופעת ההתירקות שיש לעוקרה מן השורש.

(חלק ג' - פירוט הטענות)

ה. עובדות הבקשה:

7. בשנים האחרונות גברה מאוד המודעות הצרכנית ובכלל להגנה על איכות הסביבה, הטבע, בע"ח, השטחים הפתוחים מקורות המים, חופי הים האוקיאנוסים וכו'. ההגנה על הסביבה מתפרשת על תחומים רבים כגון: איכות האוויר, חומרים מסוכנים, פסולת מוצקה, מיחזור, מים שפכים, תחבורה, קרינה, רעש, שינויי אקלים, הגנה על בעלי חיים, אנרגיה, צרכנות ועוד.
8. הגנה על הסביבה נעשית בין השאר ע"י הקטנת הצריכה והפחתה במקור, הקטנת פליטות לאויר, מיחזור, טיפול מקדים ומתאים בחומרים מזיקים ופסולות המזיקות לסביבה ולבריאות האדם, וכו'. מניעה והקטנת מפגעים סביבתיים והסיכונים הנובעים מהם, כולל השלכות שינוי האקלים, חשיפה לכימיקלים מסוכנים, הגברת יכולת התמודדות (Mitigation) הסברה וחינוך סביבתי.
9. טיפול נכון בפסולת הינו אחד הדרכים העיקריות להגנה על הסביבה. ציבור הצרכנים הוא חוליה חשובה ביותר בתהליך זה. בין השאר באמצעות חינוך לשימוש מושכל במוצרים לא מזיקים לסביבה, וכן מחזור והפרדה והפחתה של פסולת. לשם כך למשל נועדו מסלולי הטיפול (זרמי) הפסולת השונים והשלכתם בפחי אשפה ייעודיים (פחים ירוקים – הטמנה, כתומים – אריזות, כחולים – נייר, סגולים – זכוכית, וחומים – פסולת אורגנית וכו'),
10. המודעות הציבורית הגוברת להגנה על הסביבה בשנים האחרונות גורמת גם לעליה מקבילה של ייצור שיווק ומכירה של מוצרים "ידידותיים לסביבה" ו/או "אקולוגיים" ע"י חברות כדוגמת המשיבות. כפי שיפורט להלן המשיבות ו/או מי מהן מנצלות את הרצון האמיתי של הציבור לרכוש מוצרים שאינם פוגעים בסביבה, ומירקקות את מוצריהן באמצעות בחירת מילים כגון "עשוי מחומרים טבעיים", "ידידותי לסביבה", "מתכלה" וכיו"ב. זאת אף תוך עיצוב ומיתוג אריזות ועטיפות בגוונים וסממנים היוצרים תחושה של מוצרים טבעיים ידידותיים לסביבה ושכל מטרתו לשמור עליה כביכול.
- כלים אלה ככלל גם יקרים יותר מכלים חד פעמיים פשוטים וצרכנים רבים אף מוכנים לשלם מחיר גבוה יותר עבור מימוש ערכים אלה.
11. המשיבות מנצלות מחד גיסא את חוסר הידע וההבנה של הציבור ביחס לתהליכים האמיתיים שעוברים הכלים החד פעמיים "המתכלים" בתום השימוש ולאחר שהושלכו לפח, ומאידך גיסא את הרצון של הציבור לקחת חלק בהגנה על הסביבה, על מנת לירקק את מוצריהם כאמור לעיל ובמטרה להשיא את רווחיהן. כך למשל ראה את הפרסום של המשיבה מס' 2 - ר.שמאי יבוא ושיווק בע"מ באתר שם נכתב כדלקמן: ***"צלחות ענקיות מתכלות משויכות לסדרה שהיא גאוה: כוסות לשתייה חמה, צלחות ענקיות, גדולות וקטנות, קעריות ומרקיות - עשויים כולם מקני סוכר, מתכלים מעצמם ולא פוגעים בסביבה. מוצרים אקולוגיים המשתלבים ונותנים כבוד לטבע."*** (ההדגשות הוספו)
- וכן אצל המשיבה מס' 3 אינטרסאן (1996) בע"מ באתר המרשתת שלה:
- כלים חד פעמיים עברו בשנים האחרונות טרנספורמציה ואין ספק שהמגוון, האיכות והמחירים השתנו והשתדרגו לאורך השנים. במודעות לאיכות הסביבה, חלקם מיוצרים מחומרים ירוקים, ממוחזרים או מתכלים,***

ובכך מסייעים לשמור על הסביבה בניגוד לדעות הרווחות כי השימוש בחד פעמי מזהם את הסביבה.

(ההדגשות הוספו)

12. עניינה של הבקשה והתביעה דנא (להלן: "התביעה") ושל הבקשה לאשרה כייצוגית (להלן ביחד: "התובענה" או "הבקשה"), הוא בהתנהלותן של המשיבות, יצרניות ו/או יבואניות ו/או משווקות של כלים חד פעמיים המתיימרים להיות "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" בה בעת שאין מדובר בכלים כאלה כלל וכלל כפי שנראה להלן.

13. כתוצאה מכך נגרמת הטעיה צרכנית מובהקת וחמורה, וכן ובין היתר נגרמים מפגעים, זיהומים וסיכונים סביבתיים לכל חברי הקבוצה ותתי הקבוצות כפי שהוגדרו לעיל, בקרקע, במקורות מים, ובאוויר, הכל כפי שיפורט בבקשה ובתובענה דנא.

14. במקרה דנא, נהגו המבקשים לרכוש מוצרים חד פעמיים "מתכלים" של המשיבות עד שהתברר להם כי מדובר במצגי שווא וכי הכלים כלל אינם מתכלים ו/או ידידותיים לסביבה, ואף גרוע מכך, בסוף חייהם גורמים נזקי סביבתי רב יותר מהכלים החד פעמיים הפשוטים, ומאז פסקו לרכוש את המוצרים הנ"ל.

15. הדברים מתוארים היטב ובפירוט בכתבה שהתפרסמה במגזין "ממון שישי" בעיתון "ידיעות אחרונות" ביום 7.1.2022 שם נכתב בין היתר, על פי ד"ר חגית אולונובסקי אשר חו"ד מצורפת לבקשה דנא (בנספח 3), וכן מומחים נוספים "כי בתנאי המיחזור בארץ הכלים האלה לא רק שאינם ידידותיים, אלא הם אף מזיקים לסביבה".

16. יצוין שלצורך בדיקה במסגרת התחקיר לכתבה, נרכשו כלים חד פעמיים מתכלים של חלק מהמשיבות דנא לצורך בדיקה והשוואה של כמות גזי החממה הנפלטת מכלים חד פעמיים "מתכלים" ביחס לכלים חד פעמיים פשוטים.

17. התוצאות היו ברורות וחד משמעיות והראו כי כלים חד פעמיים מתכלים פולטים בין פי 4 ועד פי 18 יותר גזי חממה מזיקים כשהם מגיעים להטמנה. במילים אחרות מזיקים במאות אחוזים יותר מכלים חד פעמיים פשוטים. עוד נקבע כי הכלים החד פעמיים "המתכלים" יקרים בין פי 2 לפי 7 מכלים חד פעמיים פשוטים.

**** העתק הכתבה מצ"ב מסומנת נספח 1.**

18. עובדות ומסקנות דומות עולות גם בפרסום של איגוד ערים דן לתברואה באתרו, המנהל את אתר הפסולת "חיריה", מהגדולים ביותר במדינה, בו נכתב באופן שאינו משתמע לשתי פנים כדלקמן (ר' חוצץ "ידע ותוכן" תחת "שאלות ותשובות"):

"מה עדיף, צלחת חד פעמית מפלסטיק או צלחת חד פעמית מתכלה?"

בישראל צלחת חד פעמית מפלסטיק עדיפה על פני צלחת חד פעמית מתכלה!! ... מה קורה לכלים החד פעמיים כשאנחנו מסיימים להשתמש בהם? מתכלים יגיעו למטמנות בדיוק כמו כלים חד פעמיים רגילים מפלסטיק ויישארו קבורים באדמה ללא אפשרות להתפרק לעד. אין פח ייעודי שאליו זורקים כלים מתכלים ואין מתקנים בארץ המסוגלים למפל בכלים מתכלים חד פעמיים על מנת שהם "יתכלו".

(להלן גם: "עמדת חיריה").

במילים אחרות, הכלים החד פעמיים "המתכלים" של המשיבות לא יתפרקו במטמנות לשם מושלכת 80% ויותר מהפסולת בישראל, ולמעשה לא יתכלו כפי שהמשיבות מציגות את הכלים הללו במצגי השווא המטעים שלהן. יתרה מכך למרות העלות הגבוהה ובהתבסס על ההטעיה, בפועל הכלים החד פעמיים "המתכלים" מזיקים יותר מכלי חד פעמיים רגילים שהנזק שבשימוש בהם ידוע ומוכר ומהווה אחד הבסיסים להטעיה.

**** העתק עמדת חיריה מצ"ב מסומנת נספח 2.**

ו. חו"ד המומחית ד"ר חגית אולנובסקי :

19. לנוכח הדברים התבקשה חוות דעתה של המומחית, ד"ר חגית אולנובסקי, שהינה מומחית בעלת שם ומוניטין רב בתחום בריאות וסביבה.

**** חוות דעת המומחית מצורפת לבקשה זו ומסומנת נספח 3.**

20. חו"ד המומחית קובעת בתמצית כדלקמן :

"על בסיס בחינת כלל הנתונים והמסמכים הרלוונטיים כמפורט בחוות דעת זו, וכן דוגמאות שהוצגו לי לכלים חד-פעמיים "מתכלים" וידידותיים לסביבה כביכול ואריזותיהם, אני יכולה לקבוע באופן נחרץ כי בישראל כלים חד-פעמיים "מתכלים" ובפרט לאחר השימוש ובסוף חייהם, אפילו כאלו שעומדים בדרישות התקן האירופאי או תקן מקביל, גורמים לנזק סביבתי משמעותי. כלים "מתכלים" גורמים לפליטה משמעותית של גזי חממה: הכלים ה"מתכלים" מתפרקים לפחמן דו-חמצני ולמתאן בהשוואה לכלים חד-פעמיים רגילים, שאמנם אינם מתפרקים אלא נשארים קבורים במטמנה לשנים רבות וגורמים לזיהום סביבתי ובריאותי – אך לפחות לא מוסיפים גזי חממה לאטמוספירה באופן מיד. גז מתאן המשתחרר מהתפרקות של כלים "מתכלים" הינו גז חממה חזק פי 82.5 מפחמן דו-חמצני ולכן "תורם" תרומה שלילית במיוחד למשבר האקלים. לפיכך הצגת מוצרים אלו כ"מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" ללא תוספת המבהירה אזכור במפורש של התנאים הנדרשים לצורך ההתכלות שלהם, מהווה הטעיה של ציבור הצרכנים ומגדילה את הפגיעה בסביבה." (ההדגשה הוספה).

21. מסקנתה הברורה והחד משמעית של המומחית היא :

"מכאן מסקנתי המרכזית בחוות הדעת: הנוק הנגרם לסביבה מכלים חד-פעמיים "מתכלים" בהשוואה לכלים חד-פעמיים שאינם מתכלים, במציאות הטיפול בפסולת בישראל, הוא גדול יותר. השימוש במוצרים "מתכלים" גורם נזק סביבתי משמעותי יותר מכיוון שרוב הכלים החד-פעמיים כמו רוב הפסולת הביתית מגיעים בישראל להטמנה."

ז. ההטעיה של המשיבות

22. המשיבות כולן מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות כלים חד פעמיים הנחזים להיות מתכלים, ותוך שהן מציגות ו/או מפרסמות מצגים שיווקיים מטעים על גבי אריזותיהן, מצגים שהם התיירקות ברורה ומכוונת במטרה אחת להגדיל את נתחי השוק שלהם ואת מכירותיהן.

23. כך ובין היתר נכתבו על גבי האריזות של המשיבות האמירות והפרסומים המטעים שלהן. נבהיר, כי במקום שלא נכתב דבר בקשר עם הנחיות בגמר השימוש, אזי ברירת המחדל מכללא היא פח האשפה הרגיל (הירוק), ראה גם סעי' 3(8) לחו"ד המומחית בענין זה.

■ המשיבה מס' 1 – "הנמל" –

"ידידותי לסביבה", "מתאים לקומפוסט", Oxo Biodegradable, "בגמר השימוש מומלץ להשליך לקומפוסט או למיכל אשפה רטובה", "מוצר אקולוגי המתכלה מעצמו" הסימן : (שמשמעו השלך לפח/לסל).

- המשיבה מס' 2 - ר.שמאי -
 "מתאים לקומפוסט או מיכל אשפה רטובה", "מתכלות"
 - המשיבה מס' 3 - אינטרסאן ("הוסטס") -
 "בסיום השימוש מומלץ להשליך למיכל האשפה רטובה או קומפוסט", "100% חומר מתכלה", "ידידותי לסביבה",
 "אקולוגיות", המילה: "ECO", הסימנים: ו- (שמשמעו השלך לפח/לסל).
 - המשיבה מס' 4 - אדום ("WIZ") -
 "מתכלים", "מתכלות", "ידידותי לסביבה", הסימנים: ו- (שמשמעו השלך לפח/לסל).
 - המשיבה מס' 5 - ווינפאק -
 "מתאים לקומפוסט או מיכל אשפה רטובה", "מתכלות", הסימן:
 - המשיבה מס' 6 - ח. כהן ("שווה") -
 "כלים מתכלים", "מתכלות", "גם ידידותי וגם איכותי", "בגמר השימוש נא להשליך לקומפוסט או למיכל אשפה
 רטובה תודה!", "BIODEGRADABLE", "הסדרה המתכלה", הסימנים: ו- (שמשמעו השלך לפח/לסל).
 - המשיבה מס' 7 - מקס סטוק -
 "מתאים לקומפוסט או מיכל אשפה רטובה", הסימן:
 - המשיבה מס' 8 - סופר פארם ("סאנדי") -
 "שומרים על איכות הסביבה", "מתכלה"
 - המשיבה מס' 9 - פעמית סטור -
 - "צלחות מתכלות", "מתאים למיחזור", "מתאים לקומפוסט", "הסדרה המתכלה מתאימה למיחזור
 ושימוש בקומפוסט", "פסולת לסל", "בגמר השימוש אנא מכס, השליכו לקומפוסט או למיכל אשפה רטובה",
 "חד פעמי מתכלה מעץ, ידידותי לסביבה", "כוסות נייר מתכלות", הסימנים: ו- (שמשמעו השלך
 לפח/לסל).
24. ברבות מן האריזות נארוזו הכלים החד פעמיים "המתכלים" באריזות בעלות גוונים וסממנים היוצרים תחושה שמדובר במוצר טבעי ידידותי לסביבה, ושמתרתו לשמור עליה. בין היתר עוצבו האריזות בצבעים ו/או על רקע של תמונות ירוקות ו/או כאלה המציגות מצג של טבע ונוף ירוקים, ו/או ואיורים של צמחיה (עלים וטיפות מים בתקריב), והכל על מנת להטעות את הצרכנים ולפתותם במעמד הרכישה, לחשוב כי כאילו מדובר בכלים ידידותיים לסביבה, כביכול.
- ** ראה תמונות של מוצרי המשיבות כפי שצולמו במדפי רשתות השיווק ובאתרי האונליין שלהם מסומנים נספח 4 בהתאמה לסדר רשימתם בכותרת הבקשה דנא.
25. להלן גם טבלה משווה קצרה ובלתי ממצה של הבדלי המחירים שבין מוצר חד פעמי רגיל למוצר חד פעמי "מתכלה"²:

²הטבלה נערכה על סמך בדיקה באתרי האונליין של רשתות שיווק ביום 16.6.25

שם המשיבה	סוג המוצר חד פעמי רגיל	עלות מארז חד פעמי רגיל וכמות	עלות יחידה	עלות מארז חד פעמי מתכלה סוג המארז וכמות	עלות יחידה	הפרש
(חברת ד. שמאי)	צלחות גדולות (שופרסל)	15.9 ₪ למארז 100 יחידות במארז	0.159 ₪ ליחידה	10 יחידות במארז 10.9 ₪ למארז -	1.09 ₪ ליחידה	<u>9.31 ₪</u>
	מרקיות (שופרסל)	15.9 ₪ למארז 100 יחידות במארז	0.159 ₪ ליחידה	10 יחידות במארז 10.9 ₪ למארז	1.09 ₪ ליחידה	<u>9.31 ₪</u>
חב' הנמל	צלחות גדולות (קרפור)	10.20 ₪ 50 יחידות למארז	0.20 ₪ ליחידה	67 יחידות במארז ₪ 37.5 ₪ למארז (קנה סוכר)	0.56 ₪ ליחידה	<u>24 ₪</u>
	צלחות קטנות (קרפור)	7.20 ₪ 50 יחידות למארז	0.10 ₪ ליחידה			
אינטרסאן ("הוסטס")	צלחות עבות במיוחד (קרפור)	21.90 ₪ 100 יחידות במארז	0.22 ₪ ליחידה	צלחות מתכלות קנה סוכר (25 יחידות – למארז) 16.9 ₪	0.68 ₪ ליחידה	<u>11.4 ₪</u>
אדום ("WIZ")	צלחות עבות במיוחד (קרפור)	20.20 ₪ 66 יחידות למארז	0.31 ₪ ליחידה	צלחות מתכלות גדולות קנה סוכר (20 יחידות למארז) 14.20 ₪	0.71 ₪ ליחידה	<u>8 ₪</u>

חברת כהן "שווה"	צלחות גדולות – (יוחננוף)	9 ש' ל- 50 יחידות במארז	0.18 ש' ליחידה	12 ש' למארז 25 (יחידות)	0.48 ש' ליחידה	7.5 ש'
	מרקיות 25 יחידות במארז (יוחננוף)	6 ש' ל- 25 יחידות במארז	0.24 ש' ליחידה	9 ש' - למארז 25 (יחידות)	0.36 ש' ליחידה	3 ש'
סופר פארם				12 ש' 25 צלחות חד פעמיות בינוניות במארז (קנה סוכר נבט חיטה - סאנדי)	2.08 ש' ליחידה	

26. זאת ועוד בסקר שנערך בחודש אוגוסט 2024 עבור המבקשת 3, אשר בדק את הרגלי השימוש והמודעות של

צרכנים לכלים חד פעמיים מתכלים עלו הממצאים הבאים (להלן: "הסקר"):

- ✓ **כ- 25% מהציבור משתמשים בכלים חד פעמיים מתכלים או מחומרים טבעיים** כאשר הסיבה העיקרית היא שמירה על איכות הסביבה ולאחריה נוחות השימוש.
- ✓ **62% מהציבור נכונים לשלם יותר עבור כלים חד פעמיים מתכלים (בכ- 7% יותר מהמחיר).**
- ✓ מעל לרבע מהציבור חושבים שזורקים לפח הכתום כלים חד פעמיים הם יתכלו.
- ✓ כחמישית ציינו שהם זורקים את הכלים המתכלים לפח רגיל כמו כל פסולת אחרת.
- ✓ קרוב לשני שלישים מהציבור חושבים שכלים חד פעמיים מתכלים יכולים להתכלות מעצמם או בתהליך טיפול, כאשר כ- 14% חושבים שהם אינם מתכלים כלל.
- ✓ מרבית קהל היעד אינם יודעים מהו אופן הטיפול בכלים חד פעמיים מתכלים לאחר השימוש או מהו התהליך אותו עוברים לאחר השלכתם לפח. מרביתם טועים לגבי סוג הפח אליו יש להשליך את הכלים ה"מתכלים בתום השימוש", כש 36% מבין המשיבים לא ידעו כלל מה אופן הטיפול בכלים הללו.
- ✓ 66% לא יהיו נכונים לקנות כלים חד פעמיים מתכלים שאינם באמת מתכלים ומזיקים לסביבה.

**** העתק הסקר מצ"ב מסומן נספח 5.**

27. משמעות הדברים שמרבית הקונים של כלים חד פעמיים "מתכלים" רוכשים אותם ואף מוכנים לשלם מחיר גבוה יותר עבורם, תחת המצג המטעה כאילו מדובר בכלים "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" שאינם מזיקים. אחוז ניכר מהם לא היה קונה את הכלים הללו לו היה יודע שהם אינם מתכלים ו/או מזיקים לסביבה. **במילים אחרות המשיבות מצליחות מאד בהטעיית הציבור.**

28. לסיכום פרק זה המשיבות כולן מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות מוצרים חד פעמיים "מתכלים" תחת מצג מטעה, על אריזות המוצרים ובכלל, ותוך הטעיית הצרכנים והציבור, ותוך יצירת מצג מתיירקק וגביית מחיר גבוה יותר ביחס למוצרים חד פעמיים (רגילים) אחרים. זאת כאשר המוצרים לא רק שאינם מתכלים ו/או ידידותיים לסביבה, אלא אף פוגעים בסביבה ואף יותר מכלים חד פעמיים רגילים.

29. גרוע מכך, עולה כי אותם המוצרים המתיימרים להיות מתכלים מגבירים את הפגיעה בסביבה בדרך בה הם מטופלים בזרמי האשפה המקובלים בישראל ולמעשה אינם תורמים לסביבה כלל וכלל, נהפוך הוא !

30. למרות כל האמור לעיל ממשיכות המשיבות לייצר ו/או לייבא ו/או לשווק ו/או למכור את הכלים החד פעמיים המתכלים תחת מצגי השווא גם כעת לרבות באונליין וגם ברכישה ישירה.

ח. העובדות הרלוונטיות למבקשים:

31. המבקש מס' 1 - מתגורר עם משפחתו [REDACTED] והוא נוהג לארח בביתו בני משפחה וחברים לעיתים קרובות כשלובר מדובר במספר לא מבוטל של אורחים, שכן חצר ביתו גדולה מספיק לאפשר זאת.

המבקש רצה מחד גיסא להקל את מלאכת האירוח ומאידך גיסא ביקש להימנע מפגיעה בסביבה. כיוון שכך מקפיד המבקש 1 מזה שנים לקנות כלים חד פעמיים "מתכלים" זאת למרות שמדובר במהלך השנים בתוספת כספית משמעותית למדי, לאור מחירים הגבוה של כלים אלה לעומת כלים חד פעמיים שאינם מתיימרים להיות מתכלים.

המבקש מס' 1 האמין בכל ליבו כי בהתנהלותו זהו הוא נמנע מפגיעה בסביבה, שכן הכלים החד פעמיים המתכלים שהוא רוכש אכן מתכלים כפי שנרשם והוצג לגביהם ע"י המשיבות.

המבקש 1 זעם לגלות לאחרונה כי הכלים החד פעמיים "המתכלים" שנהג לרכוש לאורך כל השנים, במיטב כספו, אינם באמת מתכלים כפי שהמשיבות הציגו אותם. הוא חש מרומה וחש כי המשיבות הוליכו אותו שולל ופגעו באמונתו לפיה הוא פועל למען שמירה על הסביבה.

32. המבקש נהג לרכוש את הכלים החד פעמיים "המתכלים" של המשיבות ברשתות שיווק ומרכולים שונים בהם נמכרו הכלים של המשיבות ברשתות כגון מקס סטוק, שופרסל, קרפור, חצי חיים ועוד. יצוין עוד שהמבקש מס' 1 לא העדיף מותג מסוים מבין המשיבות, שכן מבחינתו היו המוצרים זהים בתוכנותיהם, כשהדבר החשוב מבחינתו היה הפירסום והמידע לצרכן שעל גבי האריזות על יכולת ההתכלות כביכול ו/או הידידותיות לסביבה כביכול של הכלים.

אלמלא ההצהרות המטעות של המשיבות בדבר תכונות ההתכלות, וההתירקות של מוצריהן ברי כי המבקש 1 לא היה רוכש כלל את הכלים החד הפעמיים "המתכלים" של המשיבות. מטבע הדברים לא נשתמרו אצל המבקש 1 קבלות בגין רכישות של הכלים.

ראה תמונות שצילם המבקש 1 בביתו באירועים שונים בהם ניתן לראות בבירור את הכלים החד פעמיים "המתכלים" + כלים כאלה שנמצאו בביתו בנספח 6 המצ"ב.

33. המבקש 2 מתגוררת עם משפחתה [REDACTED] רבות עוסקת ומעורבת בתחום הגנת הסביבה אקטיביזם, תחבורה ציבורית וקידום השמירה על הסביבה בישראל.

המבקשת 2 משתדלת לקיים אורח חיים סביבתי ובר קיימא. משתדלת לצמצם צריכה של כלים חד פעמיים ולהשתמש בכל הניתן בכלים רב פעמיים. כך, באירועים משפחתיים, חברתיים שהיא לקחה בהם חלק, נוהגת המבקשת 2 ככל הניתן להביא כלים רב פעמיים מהבית לכלל המשתתפים.

המבקשת הגדילה עשות ובאירועים משפחתיים רחבים בהם נעשה שימוש בכלים חד פעמיים המבקשת נהגה לקחת על אחריותה ועל חשבונה את משימת רכישת הכלים החד פעמיים, וזאת על מנת לבחור את האפשרות הפחות מזיקה לסביבה. לשם כך נהגה המבקשת 2 לרכוש כלים חד פעמיים "מתכלים" והשקיעה בכך מאמצים רבים, מתוך אמונה שאלה יהיו כאמור פחות מזיקים ויותר ידידותיים לסביבה ותוך שהיא אף נושאת מכיסה בעלויות, וכל זאת כדי לצמצם את הפגיעה בסביבה.

לתדהמת המבקשת 2 היא גילתה כי אין כל אמת בפרסום של הכלים החד פעמיים "המתכלים" שהמשיבות מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות ברשתות השיוק והמרכולים. המשיבות שהציגו את הכלים החד פעמיים כבעלי אפשרות להתכלות וכבעלי תכונות מקיימות, מעלו באמונה היא חשה מרומה ושהמשיבות הוליכו אותה שולל וגרמו לה להיות שותפה בעל כורחה וללא ידיעתה לפגיעה בסביבה שהיא כה משתדלת להימנע ממנה. יתרה מכך התברר לי כי שילמה מחיר יקר יותר ביחד לכלים חד פעמיים רגילים, אך כאמור ללא כל תועלת סביבתית מוכחת ואף עם נזק עודף.

יצוין שהמבקשת 2 נהגה לרכוש את הכלים החד הפעמיים "המתכלים" של המשיבות ברשתות או מרכולים שונים כגון שופרסל, יוננון, קרפור, חצי חיים, מקס סטוק, פעמית סטור ועוד. יצוין עוד שהמבקשת מס' 2 לא העדיפה מותג זה או אחר מבין המשיבות, מבחינתה היו המוצרים זהים בתכונותיהם, והדבר החשוב היה הפרסום והמידע לצרכן שעל גבי האריזות בדבר יכולת ההתכלות כביכול ו/או הידידותיות לסביבה כביכול של הכלים. מטבע הדברים המבקשת 2 לא שמרה קבלות בגין רכישות אותם הכלים. אלמלא כל ההצהרות המטעות של המשיבות והירקוק של מוצריהן בדבר תכונות ההתכלות, ברי כי המבקשת 2 לא היתה רוכשת כלל את הכלים החד הפעמיים "המתכלים" של המשיבות.

34. המבקשת 3 - כאמור המבקשת מס' 3 – צלול הינה עמותה שמטרתה הן שמירה על איכות הסביבה, היא אחת מהעמותות הסביבתיות המובילות והידועות ביותר בישראל בתחומה ובין יתר תחומי עיסוקיה מצוי גם תחום הטיפול בפסולת ובעיקר פלסטיק וכלים חד פעמיים, הסיכונים הנובעים לסביבה, והצורך בהקטנת וצמצום השימוש בכלים אלה.

35. צלול פועלת במסגרות חינוכיות רבות ובהסברה נרחבת לציבור לרבות בדיגיטל. במסגרת אלה המליצה צלול גם בהנחיות כתובות שפרסמה (בפוסטרים ייעודיים שחולקו לציבור לרבות, מוסדות החינוך, ארגונים, וחברות הייטק), לעשות ככל הניתן שימוש בכלים רב פעמיים.

36. צלול המליצה כי ככל ונעשה בכל זאת שימוש בכלים חד פעמיים מוטב לעשות זאת רק בכלים חד פעמיים "מתכלים" כמו אלה של המשיבות, בחזקת הרע במיעוטו. פעילות הסברה זו, לרבות חלוקת פוסטרים, נעשתה בין השאר במסגרת פרויקט "עיר ללא פלסטיק", שהתבצע בעבר בשיתוף פעולה ובהובלה משותפת של "צלול" ברשויות מקומיות וגם בעיריית הרצליה כפי שניתן לראות בנספח 7 להלן.

37. רק בהמשך התברר לצלול כי מדובר במצגי שווא ובהטעה מובהקת של הציבור, וכי הכלים החד פעמיים "המתכלים" לא רק שאינם מתכלים בתנאי הטיפול בפסולת בישראל, אלא אף גורמים לנזק גדול יותר לסביבה מכלים חד פעמיים "רגילים" שכידוע מזיקים מאד לשעצמם. בעקבות כך שינתה צלול את כל המלצותיה ועמדתה בקשר עם כלים חד פעמיים "מתכלים" הנמכרים בישראל.

ראה בנספח 7 להלן 2 פוסטרים שצלול עשתה בהם שימוש לפני שנודע לה על מצגי השווא והנוקים שנגרמים ע"י הכלים "המתכלים". האחד לפני שנודע לצלול על מצגי השווא והנוקים שנגרמים ע"י הכלים "המתכלים" והשני, לאחר מכן בו סומן "X" על הכלים החד פעמיים "המתכלים" והובהר שהם לא מתכלים מעצמם. 38. בפועל צלול הולכה שולל ע"י המצגים המטעים של המשיבות וההתירקות של מוצריהן. רק בשלב מאוחר יותר ולאחר שהתברר לעמותה הנזק שנגרם לסביבה מכלים אלה והעובדה כי אינם מתכלים בתנאים המתקיימים בישראל, שינתה העמותה את ההנחיות וההמלצות, ומכאן החשיבות היתרה של התביעה דנא. ** העתק 2 פוסטרים שהפיצה צלול במסגרת ההסברה שלה על פלסטיק וכלים חד פעמיים בכלל מסומנים נספח 7.

ט. פנייה מוקדמת למשיבות

39. כאמור, המשיבות כולן הן תאגידים אשר ביחס אליהם לא היתה קיימת בשום שלב, לא על פי החוק ולא על פי הפסיקה, בענין חובת הודעה מוקדמת. זאת ועוד, בית המשפט העליון, בעניין דנ"מ 5519/15 יוסף אחמד יונס נ' מי הגליל תאגיד המים והביוט האזורי בע"מ (להלן: "דנ"מ מי גליל"), קבע כי אין חובה לפנייה מוקדמת אף לא ביחס לרשויות המדינה. 40. על אף האמור לעיל, ולמרות שכאמור אין חובה לפנייה מוקדמת, הרי שטרם הגשתה של תביעה זו והבקשה הנלווית לה, ולמעלה מן הצורך, טרחו ופנו הח"מ אל כל אחת מהמשיבות בפניה מוקדמת בדרישה להסיר מן המדפים את כל האריזות של המוצרים החד פעמיים המתכלים שהן משווקות ו/או מוכרות מטעמם בישראל. לחילופין, ובין היתר הן נדרשו לשווקם תוך הבהרה ברורה ובולטת, על גבי האריזה, כי מדובר בכלים שאינם מתכלים במסלולי טיפול האשפה הקיימים בישראל. למען סדר טוב יצוין כי חלק מהמשיבות דחו את הפניות ועם חלקן התקיים שיח, אשר לא הבשיל בסופו של דבר לכדי הבנות.

** העתק הפניות שנשלחו למשיבות בדואר רשום ובדוא"ל בצירוף תשובותיהן של חלקן מצ"ב מסומנים נספח 8.

י. הטיעון המשפטי ועילות התביעה

העילות המשפטיות:

41. לאור כל האמור לעיל ובכלל, למבקשים ולחברי הקבוצה עומדות עילות תביעה טובות כנגד המשיבות כפי שיפורטו להלן.

הפרת הוראות חוק הגנת הצרכן, הטעיה ואי-גילוי

42. סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן, תשמ"א-1981 ("חוק הגנת הצרכן") קובע איסור הטעיה, כדלקמן:
- "(א) לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן – הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו עניינים אלה כמהותיים בעסקה:
- (1) הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות;
 - (2) המידה, המשקל, הצורה והמרכיבים של נכס;
 - (4) השימוש שניתן לעשות בנכס או בשירות, התועלת שניתן להפיק מהם והסיכונים בהם, לרבות מצג בנכס או על גבי הנכס, המעיד על השימוש, על התועלת או על הסיכונים כאמור, ובכלל זה מצג או מספר המופיע באופן פיזי או דיגיטלי;
 - (5) דרכי הטיפול בנכס;
 - (11) התאמתו של הנכס או השירות לתקן, למיפרט או לדגם;

43. סעיף 2 לחוק הגנת הצרכן, קובע איסור על עוסק מלעשות מעשה או מחדל בכל דרך העלולה להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה. בסעיף זה קבע המחוקק, בין היתר, כי טיבו של נכס [ס' 2(א)(1)], "המרכיבים של הנכס" [ס' 2(א)(2)] ו-"התאמתו לתקן למפרט או לדגם" [ס' 2(א)(11)], הם עניינים מהותיים בעסקה. לא למותר להזכיר, כי לצורך קיומה של עילת תביעה בגין הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן, די בכך שהמעשה או המחדל של המשיבות "עלול להטעות" צרכן.

44. סעיף 4 לחוק הגנת הצרכן, שכותרתו "חובת גילוי" לצרכן "קובע, כדלקמן:

(א) עוסק חייב לגלות לצרכן -

(1) כל פגם או איכות נחותה או תכונה אחרת הידועים לו, המפחיתים באופן משמעותי מערכו של

הנכס; ..."

(2) כל תכונה בנכס המחייבת החזקה או שימוש בדרך מיוחדת כדי למנוע פגיעה למשתמש בו או

לאדם אחר או לנכס תוך שימוש רגיל או טיפול רגיל;

כידוע, הטעיה נוצרת כאשר קיים פער בין הדברים המוצגים או המוסתרים לבין המציאות בפועל. הטעיה יכולה ללבוש שתי צורות: האחת, הטעיה במעשה על דרך של הצגת מצג שווא הכולל פרטים שאינם תואמים את המציאות ו/או התכונות המוצר; והשניה, הטעיה במחדל על דרך של אי גילוי פרטים שיש לגלותם.

45. המשיבות הפרו את איסור ההטעיה וחובת הגילוי הקבועים בחוק הגנת הצרכן, באשר הן מודעות לכך ו/או אמורות לדעת כי הכלים החד פעמיים שהן מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות אינם מתכלים ו/או אינם ידידותיים לסביבה. אלא שהן מציגות בפני הציבור את הכלים ככאלה במצג שווא מטעים, והן אינן מגלות לציבור את העובדה שמדובר בכלים שאינם מתכלים ואינם ידידותיים לסביבה, כך אין חולק כי מדובר במידע מהותי לצרכן, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, שהמשיבות היו חייבות לגלות לציבור הרוכשים, ובכלל.

46. עולה אפוא, כי אילו המשיבות היו פועלות כדין ומקיימות את חובות הגילוי המוטלות עליהן, ומגלות לחברי הקבוצה את התכונות המדויקות והאמיתיות של הכלים החד פעמיים המתכלים – חברי הקבוצה לא היו מוכנים לרכוש את הכלים בוודאי שלא במחיר גבוה יותר מכלים חד פעמיים רגילים (שאינם מתכלים). בכך מתקיים יסוד הקשר סיבתי בין ההטעיה ואי-הגילוי לבין הנזקים שנגרמו לחברי הקבוצה.

47. יתרה מכך, כתוצאה מההטעיה ואי-הגילוי של המשיבות, נגרמו למבקשים ולחברי הקבוצה נזקים שונים כפי שיפורטו להלן, ובכלל זה, נזקים ממוניים ובילתי ממוניים של חסרון כיס, ופגיעה באוטונומיה של הרצון, בין היתר, בשל שלילת חופש ההתקשרות שלהם בעת רכישת הכלים החד פעמיים.

48. זאת ועוד, בענייננו הקשר הסיבתי בין ההטעיה לנזקים עולה בבירור מהסקר שמראה כאמור שחלק נכבד מן הציבור (62%) היה מוכן לשלם מחיר גבוה יותר בעבור הכלים החד פעמיים "המתכלים" בהסתמך על מצגי השווא של המשיבות.

49. יתרה מכך, כפי שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון, במקרה של הטעיה שבמחדל (אי-גילוי) בתובענה ייצוגית קיימת הצדקה לריכוך והגמשה של הוכחת הקשר הסיבתי. כך, לשון פסק דינה של כבוד השופטת (כתוארה אז) א' חיות³:

"ככל שעוולה הצרכנית עליה נסמכת התובענה הייצוגית היא הטעיה שבמחדל (על דרך של אי-גילוי)

יש בכך להצדיק ריכוך והגמשה לעניין הוכחת הקשר הסיבתי בין ההתנהלות העוולתית ובין הנזק

הנמטן."

³ע"א 10085/08 תנובה – מרכז שיתופי נ' עזבון ראבי, פס' 36 לפסק דינה של כב' הש', כתוארה אז, חיות (נבו 4.12.2011) ("עניין תנובה").

50. הפרת הוראות חוק המכר, תשכ"ח - 1968

51. המשיבות לא קיימו את חיוביהן בהתאם להוראות סעיף 11 לחוק המכר, תשכ"ח-1968 ("חוק המכר") ובכלל, בעת שמכרו באמצעות מי מטעמן ו/או באופן ישיר מבלי לגלות את אי-התאמה המהותית שהייתה ידועה להן בכלים החד פעמים "המתכלים" ולכלל הפחות שהן יכלו ו/או הייתה חובה עליהן לדעת עליה.
52. סעיף 11 לחוק המכר, שכותרתו "אי-התאמה", קובע כדלקמן:
- "המוכר לא קיים את חיוביו, אם מסר—**

....

(2) נכס שונה או נכס מסוג או תיאור שונה מן המוסכם ;

(3) נכס שאין בו האיכות או התכונות הדרושות לשימוש הרגיל או המסחרי או למטרה מיוחדת המשתמעת מן ההסכם ;

(5) נכס שאינו מתאים מבחינה אחרת למה שהוסכם בין הצדדים."

מן הכלל אל הפרט, במקרה דנא המשיבות כולן הפרו ומפרים את הוראות חוק המכר.

הפרת חוק עוולות מסחריות, תשנ"ט-1999

53. המשיבות כולן ביחד ולחוד מפירות גם את חוק עוולות מסחריות בכך שהם מפיצות תיאורים כוזבים על הכלים החד פעמיים שהן מייצרות ו/או מייבאות ו/או משווקות ו/או מוכרות לציבור.

הטעיה חוזית

54. מעשיהן ומחדליהן של המשיבות עולים לכדי הטעיה לפי חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 ("חוק החוזים"), בין המשיבות וחברי הקבוצה נחתם הסכם מכללא, במסגרתו רכשו חברי הקבוצה מהמשיבה כלים חד-פעמיים שהוצגו בפניהם כבעלי מאפיינים התורמים לשמירה על הסביבה וכמתכלים כביכול. כאשר מתברר שהצהרות חוזיות אלו אינן אמת ואינן מתרחשות במציאות, הדבר מהווה הפרה של ההסכם שנכרת בין הצדדים.

55. הפרה זו באה לידי ביטוי בין היתר בשלושה מישורים:

- א) הפרת חובת תום הלב בהצגת מצגי השיווק בשלב הטרם-חוזי ;
- ב) הטעיה במסגרת ההתקשרות החוזית ;
- ג) אי-מתן התמורה שהובטחה בחוזה.

במילים אחרות, המשיבות התחייבו לספק תמורת התשלום הגבוה יותר שקיבלו, כלים חד-פעמיים בעלי תכונות של "התכלות" ו"ידידותיות סביבתית", אך בפועל הן אינן מספקות את כלים כאלה כלל ועיקר. אילו המשיבות היו מגלות לחברי הקבוצה על כך, בהתאם לחובה החוזית המוטלת עליהן על-פי הדין, חברי הקבוצה לא היו מוכנים לרכוש את הכלים בסכום גבוה יותר או בכלל.

56. הנה כי כן, ההטעיה ואי-הגילוי בעניינינו יורדים לשורש העניין, ולא יכול להיות חולק כי מדובר בעובדות שהיה על המשיבות לגלות לחברי הקבוצה על פי דין, נוהג והנסיבות עוד בטרם ההתקשרות בעסקה, בהתאם להוראות חוק החוזים ובכלל.

המשיבות מפירות את חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ג – 1979

57. התנהלות המשיבות מהווה עשיית עושר ולא במשפט, תוך ניצול רצון הציבור לשמור על סביבתו ולתרום להגנת הסביבה ותוך שהן מירקקות את הכלים החד פעמים "המתכלים" שלהן. במקרה דנא המשיבות גורפות רווחים על חשבון חברי הקבוצה והסביבה, תוך פגיעה באוטונומיה של הצרכן ורצונו החופשי. הן

פועלות באופן ציני, מאינטרסים כלכליים בלבד, תוך התעלמות מנזקים סביבתיים ובריאותיים הנגרמים מהכלים החד-פעמיים המתכלים כביכול ושהן מירקקות ומציגות ככלים ידידותיים לסביבה כביכול. 58. עצם הצגת מצג העלול להטעות מביא להתעשרות שלא כדין הנובעת מהמצגים המטעים כאמור. מכאן שכל התעשרות הנובעת ממצגים מטעים לגבי הכלים החד-פעמיים "המתכלים" מהווה התעשרות שלא כדין.

המשיבות מתעשרות ממכירת הכלים החד פעמיים "המתכלים", אשר כאמור בסקר 62% מהם נכונים לשלם מחיר גבוה יותר בגינם, תוך תפיסת נתח שוק והפקת רווחים על בסיס מצגים מטעים. משכך יש מקום בענייננו להפעיל את דוקטרינת ההשבה ההרתעתית על מנת להבטיח כי החוטא לא יצר נשכר, ראה לענין זה ע"א 8728/07 אגריפרס אינטרנשיונל בע"מ נ' שמואל מאירסון, והפניות בימ"ש שם לספרו של דניאל פרידמן, "דיני עשיית עושר ולא", ספר דניאל, (תשס"ח) 585.

עוולת הרשלנות כמשמעותה בסעי' 35-36 לפקודת הנזיקין:

59. סעי' 35 לפקודת הנזיקין קובע כך:

"עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות – הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה".

סעי' 36 מוסיף:

"החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף".

60. למשיבות עומדת חובת זהירות כלפי המבקשים, ויתר חברי הקבוצה לפעול על מנת לוודא כי המוצרים שהם מייצרים ו/או מייבאים ו/או משווקים ו/או מוכרים הם אכן מוצרים חד פעמיים "מתכלים" כנטען על ידם. נדרש כי המשיבות יפרסמו פרסום אמת ולא יטעו הן ביחס לטיב המוצרים והן ביחס לאופן הטיפול בהם בסוף חייהם. בוודאי שלא ירקקו את מוצריהם ללא כל בסיס, אין מחלוקת וכפי שעולה מהבקשה דנא, כי המשיבות כולן הפרו את חובתן הנ"ל.

61. בנסיבות אלה ובכלל, יש להעביר את נטל הראייה למשיבות, להוכיח שלא היתה רשלנות מצידן. בנסיבות המקרה הנוכחי יש להחיל את הכלל של "דבר מדבר בעדו", המעוגן בסעיף 41 לפקודת הנזיקין, ולקבוע כי על משיבות מוטל הנטל לסתור את חזקת הרשלנות.

מבלי לגרוע באמור לעיל ובנוסף התנהלות המשיבות עולה כדי עוולת הפרת חובה חקוקה על פי פקודת הנזיקין

62. בהתנהלות המשיבות יש משום עוולת הפרת חובה חקוקה ביחס לכל אחד מהחוקים המפורטים בבקשה דנא. אין גם מחלוקת כי חו"ד המומחית מוכיחה מעבר לכל ספק סביר כי הפרות אלה גרמו וגורמות למבקשים וליתר חברי הקבוצה נזקים שהם מסוג הנזק שאותו בדיוק התכוונו החוקים השונים למנוע, ולפיכך ניתן לקבוע כי המשיבות כולן ביצעו עוולה של הפרת חובה חקוקה אשר גרמה לנזק למבקשות ולחברי הקבוצה.

הפרת החוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992

63. סעי' 1 לחוק זה מגדיר מהו מפגע סביבתי ובין היתר נקבע בו מפגע כדלקמן:

"מפגע סביבתי" – זיהום אויר, רעש, ..., זיהום על ידי פסולת, ... והכל כשהם בניגוד לחיקוק, לצו, לתכנית, לרשיון עסק או לכל היתר או רשיון אחר, או שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם"

64. המשיבות גרמו ועדיין גורמות למפגעים סביבתיים שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם ובין היתר לזיהום אויר בניגוד לחוק אויר נקי. הכלים החד פעמיים "המתכלים" של המשיבות גרמו וגורמים לנזקים סביבתיים ובריאותיים, בשל מצגי השווא וההטעיות אשר גורמים להגברת השימוש בכלים חד פעמיים מתכלים שהם מזיקים יותר הכל כמפורט בחו"ד דעתה של המומחית, לפיכך ניתן לקבוע כי המשיבות כולן מפרות והפרו את חוק למניעת מפגעים סביבתיים.

הפרת חוק אויר נקי, תשס"ח - 2008

65. סעי' 1 לחוק אויר נקי קובע את מטרותיו כדלקמן:

חוק זה מטרתו להביא לשיפור של איכות האוויר וכן למנוע ולצמצם את זיהום האוויר, בין השאר על ידי קביעת איסורים וחובות בהתאם לעקרון הזהירות המונעת, והכל לשם הגנה על חיי אדם, בריאותם ואיכות חייהם של בני אדם ולשם הגנה על הסביבה, לרבות משאבי הטבע, המערכות האקולוגיות והמגוון הביולוגי, למען הציבור ולמען הדורות הבאים ובהתחשב בצורכיהם.

סעי' 3 לחוק אויר נקי קובע את האיסור לגרום לזיהום אויר כדלקמן:

3. (א) לא יגרום אדם לזיהום אויר חזק או בלתי סביר.
- (ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א), יראו זיהום אויר כחזק או כבלתי סביר בין השאר, כל אחד מאלה:

(1) חריגה מערכי סביבה שנקבעו לפי סעיף 6(א)(2);

(2) פליטת מזהם לאוויר בניגוד להוראות חוק זה.

66. בהתאם לחו"ד המומחית, הכלים החד פעמיים המתכלים פולטים גזי חממה באופן מוגבר משמע הם גורמים לזיהום אויר כמשמעותו בחוק אויר נקי. יודגש כי סעי' 70 לחוק אויר נקי קובע אחריות בניזקין למי שעובר על הוראות החוק.

67. ייצוין כי לענין חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992 וחוק אויר נקי, תשס"ח - 2008 נחשבות המשיבות כולן כמעוולות במשותף, זאת כהגדרת סעי' 83(א) וסעי' 11 לפקודת הנזיקין [נוסח משולב] ובכלל.

עוגמת נפש ופגיעה באוטונומיה של הצרכנים בחופש רצונם ובחופש בחירתם

68. הזכות לאוטונומיה הוכרה בפסיקה כחוסה תחת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ומהווה חלק מהותי מכבוד האדם. למבקשים כמו גם ליתר חברי הקבוצה נגרמה פגיעה באוטונומיה של הפרט. המשיבות ביצעו ועדיין מבצעות פירסום מטעה (התירקקות) של הכלים החד פעמיים "המתכלים" המהווה מרכיב עיקרי בהליך קבלת ההחלטות של הציבור באם לרכוש את מוצרי המשיבות אם לאו.

69. בענייננו מובן, כי ההטעיה אותה נקטו ועדיין נוקטות המשיבות כלפי הציבור בנוגע לתכונות ההתכלות, כביכול, של הכלים החד הפעמיים המתכלים, פוגעים באוטונומיה של חברי הקבוצה ובזכותם הבסיסית לקבל החלטה מושכלת אם לרכוש את אותם הכלים על בסיס המידע המלא אודות מאפייניהם.

70. הפגיעה בתהליך קבלת ההחלטות במעמד הרכישה גורמת באופן ישיר לאובדן נוחות, ושלילת חופש הרצון וחופש הבחירה. יתרה מכך מעשי המשיבות וההטעיה הבוטה בפרסום וההתירקקות של מוצריהם מהווים

פגיעה עמוקה ברגשות אותם צרכנים ורווחתם, באשר זכותם לעצב את חייהם כרצונם, בייחוד כאשר עסקינן בכלים חד פעמיים אשר אמורים שלא לפגוע בסביבה. על כך יש להוסיף את הרצון הציבורי לבחור בצורה מושכלת את המוצרים שהם רוכשים, הבא לידי ביטוי ברכישת מוצרים שאינם מזיקים לסביבה.

71. בעניינינו מדובר בפגיעה מהותית באוטונומיה של הצרכנים אשר נלוות אליה תחושות שליליות, תוך שהם היו בטוחים שבאמצעות רכישת כלים מתכלים כביכול, הם ייסעו לשמירה על לסביבה ובפועל גרמו לפגיעה בה ולהגברת הנזקים בה. מדובר בפגיעה קשה בערכיהם ואמונתם של חברי הקבוצה ובמעילה קשה באמונם אליה נלוות תחושות כעס, עוגמת נפש, תסכול.

72. ביטוי לנזקים מסוג זה כבר הוכרו כבני תביעה הן בחקיקה (סעי' 20(ה) לחוק תובענות ייצוגיות וסעי' 2 לפקודת הנזיקין, והן בפסיקה למשל "ענין תנובה" לעיל ה"ש מס' 1 וראה גם ע"א 8037/06 שי ברזילי נ' פרינר (הדס 1987) בע"מ [פורסם בנבו]. השווה לענין זה גם את ת.א. 2150-07 אורלי פרנקל נ' הנקל סוד בע"מ [פורסם בנבו 9.1.11].

73. בעניין אורלי פרנקל הנ"ל הסתמכו חברי הקבוצה על המצג המטעה של המשיבה, שם, הסתמכות שהביאה לרכישת המוצרים, והוכח, לכאורה, קשר ישיר בין רכישת המוצרים לבין המצג המטעה של המשיבה, שכן חזקה על חברי הקבוצה שם כי לא היו רוכשים את המוצרים אלמלא נשאו את סמל הארנב (אי עשיית ניסויים בבעלי חיים), לשווא. כך גם הוכחה, באותו עניין, הפגיעה שנגרמה לחברי הקבוצה כתוצאה מן ההטעיה, ואשר התבטאה בנזק לא-ממוני של עוגמת נפש ופגיעה באוטונומיה של הרצון. כאשר התברר לחברי הקבוצה כי סייעו בעקיפין למימון קונצרן שעורך ניסויים בבעלי חיים, והולכו שולל על ידי המשיבה שם עקב שימוש מטעה בסמל הארנב.

74. בדומה לכך גם המבקשים בעניינינו וחברי הקבוצה, אשר נהגו לרכוש כלים חד פעמיים "מתכלים" או מחומרים טבעיים מתוך רצון לשמור על הסביבה והזדעזעו לגלות כי הכלים שרכשו לא רק שלא סייעו בהגנה על הסביבה, אלא גרמו וגורמים לנזק סביבתי תוך מעילה קשה באומנם וריגושתיהם.

יא. התובענה ראויה להתברר כתובענה ייצוגית

75. על פי סעיפים 4,3 ו-8 לחוק תובענות ייצוגיות ישנם שישה תנאים בהם על מבקש האישור לעמוד כדי שהתובענה תאושר כתובענה ייצוגית.

(1) למבקשים עילת תביעה אישית באחד מן העניינים הכלולים בתוספת השנייה לחוק, או בהוראת חוק מפורשת;

(2) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה;

(3) יש אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות דלעיל תוכרענה בתובענה לטובת הקבוצה;

(4) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין;

(5) קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת;

(6) קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב.

ר' למשל ברע"א 2128/09 הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' רחמים עמוסי [פורסם בנבו]

76. כפי שעולה מהמפורט לעיל בהרחבה ובכלל, הגשת התביעה כתביעה ייצוגית היא הדרך הראויה במקרה זה, על פי סעיף 3 לחוק תובענות ייצוגיות, ופרט 1 + 6 לתוספת השנייה לחוק הקובע כדלקמן:

1 "תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם

התקשרו בעסקה ובין אם לאו."

6 "תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע; לענין זה", גורם המפגע, "מפגע

סביבתי – "כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים."

77. בענייננו התנהלות המשיבות לא רק שהיא בניגוד להוראות מפורשות של חקיקה ראשית כאמור לעיל, בחוק הגנת הצרכן, חוק המכר וכו' אלא שגם מדובר בהפרה של חוקי סביבה וכן ביתר החוקים שהובאו לעיל. יתירה מכך, בענייננו מדובר בנוזק אישי קטן לחברי הקבוצה, שאינו מצדיק הגשת תביעה בנפרד ואיש מהם גם לא יטרח לעשות זאת. מאידך כאמור, מדובר בנושא עקרוני מהמעלה הראשונה המצדיק את קבלת הבקשה הייצוגית.

למבקשים קיימת עילה אישית

78. כאמור, התובענה ראויה להתברר כתובענה ייצוגית בהתאם לסעיף 3 ופרט 1 ו-6 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות. אין מחלוקת, כי לאור העובדות נשוא הבקשה דנא, למבקשים עילת תביעה אישית, והם נפגעו ונפגעים באופן אישי וישיר מההטעה הצרכנית של המבקשות ומהמפגעים הסביבתיים שנגרמו כתוצאה מהטעה זו ונגרם להם חסרון כס לאור העובדה כי שילמו יותר על כלי חד פעמי שאינו מתכלה. המבקשים ויתר חברי הקבוצה אף חוו וחווים עוגמת נפש, פגיעה באוטונומיה, חוסר נוחות, חוסר אונים, תסכול כעס, תחושות מעילה באמון וכיו"ב, שלא לומר פגיעה בזכות לסביבה ראויה והכל כפועל ישיר מן העובדה כי המשיבות כולן מטעות את הציבור.

התביעה מעוררת שאלות מהותיות, עובדתיות ומשפטיות, המשותפות לכלל חברי הקבוצה:

79. בנוסף ומבלי לגרוע, עילות התביעה מעוררות שאלות מהותיות של עובדה ומשפט לכלל חברי הקבוצה כהגדרתה שהינה קבוצה גדולה מאד שבאומדנה זעירה כוללת עשרות אלפי אם לא מאות אלפי צרכנים ובין השאר:

- האם הכיתובים המופיעים על גבי אריזות מוצריהן ופרסומיהן על היותם של הכלים החד פעמיים של המשיבות, בין השאר, כי מדובר בכלים "מתכלים" ו/או "ידידותיים-לסביבה" ו/או "מתאימים לקומפוסט" ו/או "ניתן להשליכם לפח כחול" וכיו"ב הם מטעים.
- האם בגמר חיי המוצרים החד פעמיים "המתכלים" של המשיבות הם יתכלו או שלא, בזרמי הפסולת העיקריים בישראל ודרכי הטיפול העיקריים בפסולת.
- האם המשיבות הטעו את הציבור במידע מטעה ו/או לא מסרו לציבור מידע אמין ובכלל, בכך שלא מסרו להם מידע על תהליך ההתכלות ועל תוצאותיו כמו גם על הפעולות הנדרשות לשם ביצוע ההתכלות.
- האם המשיבות בהתנהלותן הפרו את הוראות החוקים שהובאו לעיל ובכלל.
- האם המשיבות בהתנהלותן ביצעו עוולות כלפי המבקשות ושאר חברי הקבוצה, כמפורט בבקשה.
- האם כתוצאה מהתנהלות המשיבות נגרמים למבקשות ושאר חברי הקבוצה נזקים, כמתואר בבקשה.
- וכן כל שאלה שימצא בית המשפט כראויה ונכונה.

יש אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות דלעיל תוכרענה בתובענה לטובת הקבוצה

80. המבקשים יטענו כי לאור כל העובדות והראיות שהובאו לעיל, קיימת, בשלב זה, יותר מאפשרות סבירה כי התביעה תוכרע לטובת הקבוצה. למעשה לנוכח כל האמור בבקשה דנא ובכלל אין כל אפשרות כי התביעה לא תוכרע לטובת הקבוצה. ברי כי המשיבות מפרות באופן גורף את חובותיהן שעל פי החוקים שהוזכרו לעיל ובכלל. המבחן לקיומו של תנאי זה (סעי' 8(א)(1) לחוק תובענות ייצוגיות, הוא קיומה של עילה לכאורית.

81. בשלב זה די בהוכחת עילת תביעה לכאורה ואין צורך בהוכחה ברמה הנדרשת להליך העיקרי, לאחר אישור התובענה כייצוגית (ר' למשל רע"א 3814/14 חוגלה קימברלי שיווק בע"מ נ' עו"ד מיה גז מסטיי [פורסם בנבו]; רע"א 3489/09 מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' חברת צפוי מתכות עמק זבולון בע"מ [פורסם בנבו]). ברי כי לנוכח המפורט לעיל, התובענה מגלה עילה לכאורה, ואף הרבה למעלה מכך.

תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין

82. במקרה דנא, מדובר בתובענה ייצוגית נדרשת ובעלת חשיבות ציבורית מן המדרגה הראשונה. יש בהגשת תובענה ייצוגית זו כדי לתרום לכלל הציבור בישראל, ולסביבה בישראל. יש באישור התובענה הייצוגית כדי להגשים את המטרות שצוינו לעיל, למנוע את הטעית הציבור ולחקטין את תופעת ההתירקות אשר מביאה בהכרח לפגיעה בסביבה וכן ולהפסקת יצירתם של מפגעים כגון אלה המתוארים בחו"ד המומחית.

83. יתירה מכך, בענייננו מדובר בנזק לכל אחד מחברי הקבוצה, שבוודאי אינו מצדיק הגשת תביעה בנפרד ואיש מהם גם לא יטרח לעשות זאת. אף אם היו מוגשות תביעות כאמור, הגשתן של אין ספור תביעות אישיות בעלות שאלות עובדתיות ומשפטיות משותפות ע"י חברי הקבוצה יגרור אחריו עומס בלתי סביר על מערכת המשפט ואיתו בזבוז זמן שיפוטי רב ומשאבים גדולים מאד, מאידך כאמור, מדובר בנושא עקרוני מהמעלה הראשונה המצדיק את קבלת הבקשה הייצוגית.

84. זאת ועוד מנגנוני האכיפה הקיימים, הן במישור המנהלי והן במישור הפלילי, על פי חוקי הצרכנות ובכלל אינם יעילים דיים ואינם מהווים עידוד מספק למשיבות כמו גם ארגונים אחרים שכמותן, להכיר באחריותן למפגעים הסביבתיים שנגרמים בין השאר בשל המוצרים שהם מייצרות ו/או מייבאות.

85. לנוכח האמור, מתחדדת חשיבותה של התובענה דנא, ככלי אכיפה והתראה חשוב נוסף, המאפשר אכיפה אזרחית, המתבצעת על ידי אזרחים ואזרחיות בעלי מודעות לצרכנות נכונה לסביבה ורצון להגן עליה. תובענה ייצוגית היא כלי יעיל להפוך את ההתנהלות המטעה של המשיבות לבלתי משתלמת כלכלית.

קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב

86. באי כוח המבקשות, שניהם, הינם עורכי דין ותיקים, בעלי ניסיון רב בניהול תיקי תובענות ייצוגיות. בין השאר ניהלו באי כח המבקשת את התביעה הראשונה בענין חוק הפסולת האלקטרונית שהינה תביעה צרכנית וסביבתית כאחד, שהתבררה והתקבלה בה הבקשה להכיר בה כייצוגית (ראה אלסנר נ' ניופאן ת"צ 15-06-19361 וגם ת"צ 19-12-5508) יתירה מכך, הח"מ עו"ד אלסנר מתמחה בתחום דיני הגנת הסביבה והרגולציה הסביבתית ובעל ידע ורקע רב בתחום. לב"כ המבקשות אין כל ניגוד עניינים ובהתאם יש יסוד סביר להניח כי עניינם של חברי הקבוצה ינוהל ביושר, הגינות ומקצועיות.

הגדרת הקבוצות המיוצגת וגודלן:

87. בית המשפט הנכבד יתבקש להגדיר את הקבוצות שבשמן תוגש התובענה כמבוקש לעיל ברישא, למותר לציין שגודלן והיקפן מצדיק את הגשתה של התביעה כתביעה ייצוגית. זאת ועוד, לגבי כל חבר קבוצה מדובר בסכום קטן יחסית מה שיגרור אחריו תמריץ שלילי להגשת תביעות פרטניות, כיוון שאין הצדקה כלכלית לניהול הליך ארוך ויקר לכל אחד מחברי הקבוצה בעניין זה.

88. מבלי לגרוע יובהר כי חלק לא מבוטל מחברי הקבוצות והציבור כלל אינם מודעים להטעיה, ועדיין סבורים כי כלים חד פעמיים "מתכלים" של המשיבות אכן מתכלים, ובהתאם ממשיכים לרכוש גם כעת הכלים הללו.

יב. הנזק שנגרם למבקשים ויתר חברי הקבוצות:

89. על פי פקודת הנזיקין (נוסח חדש), מוגדר נזק כ-"אבדן חיים, אבדן נכס, נזכות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה". אין מחלוקת כי חברי הקבוצה חוו וחווים נזק כתוצאה מהתנהלות המשיבות וזכאים לפיצוי בשל כך. למבקשים וליתר חברי הקבוצה נגרם נזק ממוני ונזק בלתי ממוני כתוצאה מהתנהלות המשיבות.

90. בהתאם להלכה הפסוקה, הרי שבשלב הדיון בבקשת האישור אין בית המשפט נדרש לשאלת כימות הנזק, אלא רק לשאלה הוכחת קיומו של נזק, ברף לכאורי, והאם ניתן לכמת את הנזק ברף הלכאורי. כידוע, בשלב זה על ביהמ"ש לבחון באופן מקדמי בלבד האם קיימת אפשרות סבירה שהתביעה תוכרע לטובת חברי הקבוצה, ובנסיבות ענייננו ברור שנטל זה הורם גם הורם.⁴

91. בנסיבות אלה, בכוונת המבקשים לעתור במסגרת ההליכים המקדמיים שיתנהלו בהליך, לקבלת מידע ומסמכים מהמשיבות אשר ישפכו אור על היקפם המלא של ההטעיות והנזקים, שנגרמו כתוצאה מכך ובכלל.

הנזק הממוני:

92. כאמור המבקשים רכשו את המוצרים של המשיבות בשל ולאורם של הפרסומים המטעים שלהן, בדבר תכונות ההתכלות והיותם ידידותיים לסביבה. מטבע הדברים המבקשים לא שמרו קבלות בגין רכישות הכלים, אך הם מצהירים על כך ויוסיפו וימסרו פרטים בהמשך ההליך ככל שידרש. יצוין שהמבקשים לא העדיפו מותג זה או אחר מבין המשיבות, שכן מבחינתם היו המוצרים זהים בתכונותיהם והדבר החשוב היה הפרסום שעל גבי האריזות בדבר יכולת ההתכלות כביכול ו/או הידידותיות לסביבה כביכול.

כאמור יובהר שוב, כי אלמלא ההצהרות המטעות של המשיבות בדבר תכונות ההתכלות, לא היו המבקשים רוכשים כלל את הכלים החד פעמיים.

בהתאם המבקשים מעריכים את הנזקים הממוניים המצטברים שנגרמו להם באומדן חסר כדלקמן:

✓ **המבקש מס' 1 בסך של 2,880 ₪ בשנה וב-7 השנים האחרונות כ- 20,000 ₪.**

חישוב זה מתבסס על הערכת חסר של המבקש 1 לפיו הוא קנה לפחות **פעמיים** בחודש כלים חד פעמיים "מתכלים" בעלות של כ-100-150 ₪ בכל קניה. (לצורך החישוב נלקחה עלות ממוצעת של כ-120 ₪ לקניה) וכך בשנה העלות עומדת על 240 ₪ לחודש * 12 חודשים ובסה"כ **2,880 ₪ בשנה.**

✓ **המבקשת מס' 2 בסך של 1,440 ₪ בשנה וב-5 השנים כ- 7,200 ₪.**

חישוב זה מתבסס על הערכת חסר של המבקשת 2 לפיה היא קנתה לפחות **פעם** בחודש כלים חד פעמיים "מתכלים" בעלות של כ-100-150 ₪ בכל קניה. וכך בשנה העלות עומדת על 120 ₪ לחודש * 12 חודשים ובסה"כ **1,440 ₪ בשנה ובמשך 5 שנים לערך מדובר בנזק אישי העומד על 7,200 ₪.**

93. כמו המבקשים, כך גם נגרם לכל אחד מחברי הקבוצות נזק מצטבר במהלך השנים בשל רכישת הכלים החד פעמיים "המתכלים" בהסתמך על מצגי השווא וההטעיות של כל אחת מהמשיבות, זאת בגובה עלות הכלים החד פעמיים "המתכלים" שרכשו ולמיצער ההפרש בין מחיר הכלים החד פעמיים "המתכלים" לבין עלות כלים חד פעמיים רגילים.

94. למעלה מן הצורך, ייטען כי בשלב דיוני זה, המבקשים עומדים בדרישה של הוכחת הנזק לכאורה, ואף למעלה מכך. המבקשים הציגו תשתית ראייתית ומשפטית לטענותיהם, לרבות באמצעות חוות דעת המומחית, ובכל

⁴ ר' למשל לעניין זה ת"צ (ת"א) 60401-12-17 בוכריס נ' אפולו פאוור (נבו 21.11.2019).

מקרה על הנזקים המובאים להלן והיקפם להתברר בשלב שלאחר אישור התובענה כייצוגית. למותר לציין כי המשיבות הן חברות גדולות ומרכזיות בתחומן ומוצריהן נפוצים ונמכרים בכל רשתות השיווק והמרכולים ברחבי הארץ בכמויות אדירות. למצער עסקינן במאות אלפי אם לא למעלה מכך של אריזות כלים חד פעמיים "מתכלים" ו/או "ידידותיים לסביבה" ו/או "מחומרים טבעיים" שיובאו ו/או ייוצרו ו/או שווקו ו/או נמכרו ע"י המשיבות לאורכן שלה השנים.

95. מטבע הדברים, המידע המדויק אודות הכמויות המדויקות של הכלים החד פעמיים "המתכלים" שנמכרו לחברי הקבוצה מצוי בידי המשיבות, אולם ניתן להעריך כי סכום הנזק המצרפי של חברי הקבוצה עומד על למעלה מ- 2,500,000 ₪ כנגד כל אחת מהמשיבות.

הנזק הבלתי ממוני

96. על דרך האומדנה ועל הצד הנמוך מעריכים המבקשים את הנזק הבלתי ממוני בסך של 100 ₪ לכל אחד בגין הפגיעה באוטונומיה ועוגמת הנפש הכל כמפורט בבקשה זו לעיל ולהלן. כידוע, הפסיקה כבר הכירה בנזק לא ממוני כנזק בר פיצוי ובהקשר של תובענות ייצוגיות נקבע הדבר מפורשות בסעיף 20 (ה) לחוק התובענות הייצוגיות. הנזק הלא ממוני ממנו נפגעו המבקשים ויתר חברי הקבוצה מתבטא בין היתר בפגיעה באוטונומיה הבאה לידי ביטוי בין היתר בתחושות שליליות, תיסכול, תחושת אין אונים, דאגה, עוגמת הנפש, המעילה באמון, ותחושת הבגידה, הכעס, והפגיעה ברגשות שגרמו המשיבות למבקשים ולחברי הקבוצות בהתנהלותן.

הדברים אף מתעצמים לאור העובדה כי משמעות ההטעיה הצרכנית היא פגיעה ישירה בסביבה. ראה עוד לענין זה לעיל בסעי' 63-69

97. ראה לעניין זה וכן לעניין גובה הפיצוי שנפסק בגין פגיעה באוטונומיה את ענין תנובה שם נקבע מפי כב' השופטת נאור כי הפגיעה באוטונומיה מוכרת במשפט הנזיקי ככזו המקנה עילת פיצוי, אותה המסקנה התקבלה גם בע"א 4576/08 בן צבי נ' היס [פורסם בנבו], שם פסק כב' השופט ריבלין כי הפגיעה באוטונומיה אף יכולה לעמוד כבת פיצוי בפני עצמה, גם אם לא נוצר כל נזק נוסף בעקבות הפגיעה באוטונומיה וכן ענין ת"מ 25857-06-12 סער ואח' נ' עיריית נהריה ואח' בפס"ד של כב' השופט גריל.

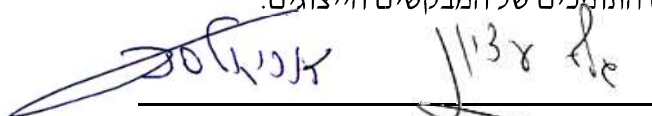
98. יודגש כי כאמור מדובר באומדנה בלבד ועל כן שומרים המבקשים על זכותן כי במידה ותאושר הבקשה הייצוגית תבוצע על ידן הערכה מדויקת של ראש נזק זה.

ג. סיכומם של דברים :

99. מן המקובץ עולה בבירור כי המשיבות, מפרות את הוראות חוק הגנת הצרכן ויתר החוקים שהובאו לעיל בפרק העילות המשפטיות ובכלל. המשיבות מירקקות את מוצריהן החד פעמיים "המתכלים" שהם מוצרים מזיקים וכפועל ישיר מכך ובין היתר גורמים למצגי שווא, ולהטעיה של הציבור, וכן מפגעים, זיהומים וסיכונים סביבתיים ובריאותיים בקרקע, במקורות מים, באוויר ובטבע ברחבי המדינה לציבור כולו.

100. בהתאם יש לקבל תביעה זו והבקשה להכיר בה כייצוגית על מלוא סעדיה בין השאר על מנת להביא סוף לעוולות ומפגעים אלה.

101. לבקשה מצורפים כחלק בלתי נפרד תצהיריהם התומכים של המבקשים הייצוגיים.

 אריאל אלסנר, עו"ד גלי עציון, עו"ד
 ב"כ המבקשים